

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani

Apare în fiecare Duminică.

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:
Pe 1 an 3 coroane 20 fileri
Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri
Pe 1/4 an 80 fileri
Pe 1 lună 30 fileri
Un număr singur. 6 fileri

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

Martirul.

— Procesul fratelui I. Salușinsky. —

Când vorbești cu un dușman al partidului socialist, acela de-a bună samă cu aceea va încerca să te abată dela partid, că va zice, că conducătorii partidului sunt niște perdevară, trândavi, parasiți, cari vreau să prostiască poporul și să-l stoarcă și de banii ce i-au rămas în nevoie. Știu ei bine, că nu-i așa, dar' contează, că poporul crede ușor și 'l pot doar' abate dela socialism.

Și știm noi, că se află oameni, cari dau crezământ șarlatanilor. Dar' ei mintesc. Nu niște trândavi, pierde-vară sunt aceia, cari întocmesc trebile partidului, ci muncitori, cari lucră de zece-ori atâta, ca alții. Muncitori, cari după-ce s'a și gătăseră, se duc în localul partidului, acolo scriu epistole, scriu foaia și și în tot modul însuflețesc pe frații lor în suferință.

Și ce este plata lor?

Din partea poporului neîncredere, din partea stăpânirii apăsare.

Închisori și pedeapsă de bani este plata lor. Dacă scriu ceva, vine procuratura și îi acasă cu agitare.

Dacă se duc la adunări, vin gendarmii și poliștii spre a le face neplăceri.

Apostoli, martiri sunt ei.

Și toate acestea le scriem din aceea ocaziune, că fratele Salușinsky Mercuri, în 16 Dec. a fost tras la judecată pentru agitație. Pecatul fratelui Salușinsky este acela, că a următorul articol:

Soarele resare.

Bolnavul are nopți rele și abia așteaptă, ca să resară soarele. Atunci nu simte durerile și are nădejde mai mare de sănătate.

Oamenii apăsați și jăfuiți, poporul sărac trăescă acumă în întunecimie. Necazul și serăcia e noaptea lui, nedreptățile și lipsele is durerile sale și apăsat de ele se svircollesc în viața asta, așteptând fără răbdare să resară soarele lui, ca să aibă nădejde mai mare de sănătate, de trai.

Pruncul bolnav e mai nerăbdător, ca bărbatul, care scie, că noaptea-i lungă și dacă așteaptă în linisce va veni ziua mai iute, decât dacă așteaptă nedumerit razele binefăcătoare ale soarelui de dimineață.

România mea trăescă acumă viața de copil și deaceea crede, că dintruna se vor schimba stările de azi. Mai ales aceia, cari au pus credință pe socialdemocrație cred, că acumă cu ună cu două e mântuită lumea. Nici nu-i mirare, că cred așa ceva. Oamenii is apăsați din toate părțile, lipitoarele îi sug și ultima picătură de sânge, carte nu sciu, nu sciu cum merge lumea asta, ei numai aceea simt, că nu-i bine cum trăesc astăzi, stările trebuie să se schimbe și deaceea așteaptă cu nerăbdare, ca să fie mântuiți, ca să li se ușureze traiul, să scape de necazuri.

Nu-i vorba, că bine ar fi, ca lumea să se schimbe deodată. Dar asta nu merge așa. Lumea-i mare și deodată n'o poți schimba. Trebuie să lupți, ca să fie mai bine.

Mulți, cari s'au alăturat de partida socialdemocrată din Ungaria au crezut, că prin asta is mântuiți. Ba unii credeau chiar, că vor căpăta pământ. Firesce în nesiciința lor nu 'și-au laut sama, că oare de unde le ar da socialdemocrația pământ? Au ei pământ? Și dacă au oare ce oameni proști is aceia, că își împărtesc averile? Românule, cugetat-ai la așa ceva? În lumea asta nu sunt oameni așa de proști, ca să-și

impărtiască ce au. Sau ai crezut, că se va împărți lumea?

Oare s'ar putea face așa ceva? În Ungaria sunt 18 milioane holde de pământ productiv. Dacă am împărți pământul pe un om n'ar cădea nici o holdă întreagă. Așa dară ce haznă am avea din împărțala asta?

Nu le credeți dară acelora, cari zic, că vor împărți pământ. Aceia vă prostesc. Vedeti noi socialdemocrații, cari în toate căutătm binele și înflorirea poporului apăsăt zicem, că n'ar fi lucru cinstit să se împărtiască pământ.

Român cu simț bun nici n'ar primi pământul ăsta. Om cinstit nu primește nimica, ce n'a câștigat prin munca sa. Așa dară se lucrăm.

Dar' oare-cum? Căci ori cât ne chibzuim ori-cât lucrăm, n'o ducem cu bine.

În lumea de azi facă ori-ce omul sărac n'o duce la cale. Sau n'are pământ ce să cultive, sau capătă arândă, din ce domnul trage hazna sau lucră în robot, dar' câștig n'are nici-cum. Sau să zicem chiar, că câștigă atâta din cât ar putea trăi cu ai săi. Dar' unde te gândești? Oare de aceea ține puterea atâția ecsecutori, sau fiscali și lege de aceea s'a aflat, ori dările de aceea s'au primit, că serăcimea să aibă drept să aibă haznă de aceea, ce a câștigat?

Hoho asta nu-i așa!

Dacă ai câștigat o pită și vrei s'o tai, ca să o mănâci, te prinde cineva dela spaté și zice:

— Eu sunt ecsecutor. Statul m'a trimis, să-mi dai mie jumătate din pita aceea.

Tu i-o dai și te apuci a doua-oară să mănâci. Iar' te apucă cineva dela spaté:

Descălecarea noastră.

I.

Fuga Românilor cătră socialdemocrație.

Isus Christos a avut mulți prietini, dar' mai mulți dușmani. Și de asta nici nu ne mirăm, căci Domnul a predicat egalitate și dreptate și asta — lucru firesc, că nu le-a plăcut celora, cari trăiau cu îndestulare fără să pună mâna pe lucru.

Așa suntem și noi socialdemocrații. Pătrunși de învățăturile proletariului Isus Christos, celui dintăiu socialdemocrat, prin pace și iubire sămănăm sămănța egalității, libertății, dreptății și frățietății.

Avem mulți prieteni, cari ne ajută în muncă, dar' avem mai mulți dușmani.

Prietenii noștri is oamenii săraci, jăfuiți și apăsați, iar dușmanii aceia, cari trăiesc fără gânduri și fără osteneală; mănăcă, tot ce am produs noi muncitorii cu sudoarea amară.

Noi zicem: numai acela să mănăce, cine lucră!

Firește: asta nu le place Domniei lor și de aceea ne disprețuesc.

Dar' disprețuiescă-ne fariseii. . . .

Românilor! Dați-mi ascultare!

E noapte întunecoasă, vreme ploioasă, ce-riul e întunecat.

Pe câmp înaintează o ceată de călăreți. Călăreții se ved foarte osteniți, palizi, par'că au lipitoare pe grumazi. Hainele lor is negre, murdare, is oameni săraci. Nici caii nu-s în stare mai bună, ca gazdele lor. Slăbănogii, numai piele și oasă și par'că se roagă, ca gazdele să descălece. Și ceata asta supărată înaintează mereu, mai moartă de osteneală. . . .

Dar' ce se întemplă?

Deodată creapă ziua razele soarelui luminează fețele palide a călătorilor, câmpul noroios se uscă și flori frumoase, roșii, pline de vieață resar din pământ. Și par'că și călătorii ar căpăta putere noauă. Capătă curaj. Mai întâiu își șterg ochii, apoi își întind membrele ostentate și cei mai mulți ca pe un semn dat sar de pe cai, se scutură și cu ochii plini de lacrimi ingenuchiază și se roagă:

— Preamărit să fie acela, care ne-a dat în ziua de azi putere. Binecuvântată să fie amintirea lui.

Și se pleacă, sărută pământul, fiecare își

pune în sîn o floare roșie și ridicându-se o iau la fugă.

— Unde mergeți, ortacilor? — întrebă aceia, cari n'au avuf curaj să descălece.

— Noi nu mergem, ci fugim cătră o viață noauă. Vrem să fim liberi, să înaintăm cu voie bună și nu supărați, ca până acumă. Veniți cu noi, cu noi fraților! Veniți în semnul florilor roșii.

— Ei, nu ne ajută pe noi nimica! Pe caii ăștia slăbănogi se va stânge vieața noastră — răspund cei amăriți.

— Rămâneți dară voi suflete de slugă. Voi vă îndestuliți cu necazul?

Noi nu!

Noauă lumină, deșteptare, libertate, egalitate, dreptate și frățietate ne trebuie. Noi înaintăm. Voi vă pustiiți. . . .

Și ceata voioasă a celor descălecați a luat-o la fugă cătră o vieață noauă, voioasă.

Cei amăriți și în razele soarelui, călăriau cu capul plecat, cu fețele palide. . . .

Românilor! Dați-mi ascultare!

Voi, oameni săraci sunteți călăreții acei palizi, cari în vremurile aștea rele, cu sufletele ostentate, înaintați fără țintă pe caii acei slăbănogi.

— Eu sunt fișcalul băncei. Banca m'a trimis să-mi dai mie jumătate din pita aceea.

Tu i-o dai și iară dai și iară dai, pân'ce mori de foame ca un „Tândală“, care n'a lucrat. Asta-i soarta omului sêrac.

Apoi vine „puterea“, care îl apasă. Nici gura nu-i iertat să și-o deschidă omul pân'ce nu are îngăduială dela solgăbiru, fișpan ori naiba mai știe dela cine.

Dacă ții adunare, ca să te sfătuești, că oare cum te-ai putea ajutara, vin 30—40 de gendari și te incunjură. Oare pentru ce-i trimite pe aceștia puterea?

Gendarmeria are datorință să grijască de averea oamenilor, iar nu de cetățeni cinstiți, cari se sfătuesc.

Dar' să vorbim numai despre trai.

Statul e un cămătar mare și cu dările nedrepte, cu una cu alta trage fără milă pielea sêrăcimeii, care nu-și mai câștigă nici bucătura de toate zilele.

Și acum vin cămătarul cei mai primejdioși. Proprietarii mari, cei cari au bani mulți (capitaliștii) cei cu avere mare, aceia fac cu omul sêrac ce vrea. Îi trag pielea pe voie.

Cum îi trag pielea? Asta are 100 de moduri. Servitorii nu-s plătiți bine. Nici iobagii n'au lucrat atâta robot, cât se lucră astăzi în țara noastră la proprietarii cei mari. Unde este un proprietar mare, acolo poporul e mai sêrăcit și bătut de Dumnezeu. Unde și-a făcut lăcaș un proprietar mare, acolo și sêrăcia și-a făcut cuib. Dorul de pământ a proprietarilor mari, lăcomia nu-i lasă să odichnească pân'ce n'au câștigat toate pământurile în comuna blăstămată. Locuitorii sêrăcesc și încep să trăiască din mila domnilor, cari bine înțeles nu-s chiar așa de miloși, după-cum au învățat dela Isus Christos.

Și apoi mai alt necaz is domeniile cele mari. Nu mergem mai departe decât în cotatul Bihorului. Bihorul e mare. Sunt acolo multe pământuri și păduri, cari dau mod de traiu oamenilor de acolo. Adecă ar da, dar' nu dau.

Căci jumătatea Bihorului este domeniul vlădicei (pișpec) din Oradea-mare, iar cealaltă jumătate este a vlădicei Românilor. Ai

Dar, acum a crepat ziua. S'a ivit soarele, adecă socialdemocrația, care pe o formă își aruncă razele plăcute pe ori-cine. Fiți dară, Românilor, voi toți cu inima în dinți, ștergeți-vă ochii, cari pân'acuma numai slugie, întunecime și amăreală au văzut, întindeți-vă oasele, ingenunchiați, preamăriți și laudați socialdemocrația mântuitoarea omenimei, luați-vă câte o floare roșie, culoarea de învingere a socialdemocrațiilor și desprețuind pe cei amăriți, bizuiți-vă pe socialdemocrație, alergați pe câmpul verde, plin cu flori roșii cătră o vieață noauă, vieață cu muncă, dar' fără gânduri.

Imbrătoșați lumea întreagă și strigați:

— Preamărit fie numele aceluia, cine ne-a luminat pe noi Români, cari am trăit în neștiință.

Amăriții vor muri pe caii lor slăbănogi, iar voi mergeți înainte, cătră o viață noauă...

Dar' numai în semnul egalității, dreptății și a frățietății să înaintați, căci viața noauă numai așa va fi frumoasă.

Descălecați Românilor!

(Va urma în numărul viitor.)

crede, că acei învățacei a lui Isus Christos, cari predică de pe amvon „egalitate și pace“ is mai miloși și mai buni de inimă, ca ceilalți proprietari mari.

Dar' nu-i așa.

Ei jăfueac și trag mai tare poporul, ca ceilalți proprietari mari. În loc să dea în arândă și „în parte“ holdele de pământ și de păduri, le țin ei, le cultivă ei și astfel nu dau mod de traiu economilor Bihoreni. Ba is așa de sgârșiți, încât sunt în stare să lașe mai bine pământul prăpădit, decât să lașe, ca pământul să crească pită și mălai oamenilor sêraci.

În jurul Călacei eu cu ochii mei am văzut teritor estins și necultivat, după-ce nici domeniul nu-l cultivă, nici în parte nu-l dă.

Ba domeniul, care să chiamă „creștinesc“, dar' n'are inimă nici cât are un păgân este și mai nemilos.

Tot nimașul (legeleu) din fiecare comună îl are domeniul. Lucru ușor de înțeles este, că domeniul n'are atâtea vite (marne), cât nimaș are, așa dară n'are lipsă nici de atâta nimaș. Și totuși Bihoreni mai ales cei din jurul Beliului și la Beinșului plâng lacrimi de sânge că nu pot ținea vite, fiindcă nici ei, nici comuna n'are nimaș destul și bun, iar „domnul pișpec“ nu le dă nici în arândă, nici în parte. Sau dacă le dă cer preț mare, bani mulți și robot mult. Despre păduri nici vorbă să nu fie! În Bihor sunt păduricele ele mai mari și oamenii din Bihor îndură frigul cel mai aspru.

Dar multe s'ar mai putea zice: vorbe luate de pe inima oamenilor din Bihor.

„Pișpecul milos“ de sigur va zice, ca noi suntem lăpădați, dăm în biserică, în lege și națiune. Bihoreni și acum țara întreagă va ști, că nu-i așa. Noi stimăm biserică, cinstim chiar și preoțimea, care răspândește învățăturile preamărețe ale celui dintăiu socialdemocrat: Isus Christos. Suntem însă cei mai mari dușmani acelor preoți înalți, cari adună averi mari apăsând astfel poporul lipit de pământ, pe cari Isus Christos îi iubea mai tare.

Ei zic, că din averile acestea fac fonduri, ridică biserici și școli. Asta n'o prea vedem. Noi știm, că poporul român nu umblă în biserică, că n'are biserică; poporul român e neînvățat și neluminat, sunt sate, unde nici un om nu știe carte, pentru-că nu sunt școli.

Apesat, jăfuit, sêrăcit, chinuit și plin de nevoi este țeranul român. Lipitoarele îl sug din toate părțile. Drepturi nu are. Țeranul român numai de aceea s'a născut, ca să rabde nevoi și sêrăcie dela naștere până la moarte.

Trăește în întunecime mare. Unde locuște român acolo-i noapte. Noapte viforoasă. Români sunt foarte bolnavi și așteaptă cu nerăbdare, ca să răsără odată și soarele lor.

Nu mult au să aștepte. Soarele răsare. Viforul trece și de razele binefăcătoare ale soarelui toate înverzesc, bolnavul capătă sănătate și cei, cari pân'acum trăiau în nevoi vor fi mântuiți.

Acest soare este: socialdemocrația.

Românul trebuie mântuit. Pân'acum a încercat multe, n'a dus-o la cale. Socialdemocrația are să-l mântuiască.

Ce-i socialdemocrația? Nu-i nici lăpădare de legea strămoșească, nici alt rău. Socialdemocrația acuma înainte de toate voește să întocmiască modul de trai. Voește, ca oamenii să fie liberi. Și să fie egali. Și mulțumiți fiind să trăiască în frățietate cu toată lumea.

Dar' nu socialdemocrații vreau asta: acestea le dorește românimea întreagă în semnul socialdemocrației.

Acestea numai prin socialdemocrație le va ajunge românul.

Soarele va răsări, numai românimea să-și întoarcă fața cătră el. Acum a sosit vremea. Socialdemocrația se răspândește între români. Alăturați-vă de ea, căci voi trageți folosul.

Dacă vă alăturați: soarele răsare și voi cei bolnavi veți fi sănătoși.

Acesta este unul dintre cei 2 articoli, pentru cari fratele Salușinsky a fost tras la răspundere înaintea legii.

Pertractarea s'a ținut în Mercuri, în 16 Decembrie înaintea curții cu jurați din Budapesta. Președintele a fost Leo Zsitvay. Fratele Salușinsky la întrebările președintelui a predat, că recunoaște, că a scris acești articoli. Spune, că el s'a convins despre soarta amară a poporului român și vrea să-l învețe ca să iasă din necaz și întunecime.

Președintele: Spunemi, domnule Salușinsky, în foaia cărui partid ai scris acești articoli?

Salușinsky: I-am scris în foaia partidului reorganizat, pe care însi l'am părăsit.

Președintele: Reorganizat? Spune mai bine partidul lui Mezöfi. Pe acest om noi îl cunoastem foarte bine. Cunoastem noi bine, că ce lucruri se întâmplă la acest partid.

După-ce a fost ascultat fratele Salușinsky, se scoală procurorul Gesti, care se dă, că ar fi născut din comitatul Aradului și cunoaste bine poporul român. Zice ca acest popor este ajutat destul (auzi vorbă!) și nu-l lipsă, ca să meargă acolo socialiștii. Și înșiră procurorul o samă de minciuni, pe cari însă nici el nu le crede.

Să scoală atunci avocatul Dr. Ernestin Brodi. Dr. Brodi este cel mai bun avocat din Budapesta. Aceasta a arătat-o și acum ținând o vorbire mare și frumoasă, în care a arătat, că tot ce a zis fratele Salușinsky a fost bun și adevărat și n'a fost agitare în contra clasei mai înalte. Vorbirea avocatului Dr. Brodi a fost foarte frumoasă. După el a mai vorbit fratele Salușinsky. A zis, că se miră foarte, că-l tăresc înaintea judecării pe el, cine luptă fără nici un folos pentru poporul român, luptă pentru adevăr și încă vreau să-l pedepsească.

După vorbirea lui Salușinsky s'au retras jurații la sfat și au pronunțat, că Salușinsky nu este vinovat. Pe basa acestui verdict Salușinsky a fost achitat.

Iată odată s'a făcut dreptate la judecată. Sperăm, că de altădată ne vor lăsa pe noi în pace.

Prețul „Adevărului“.

„Adevărul“ costă pentru Ungaria:
pe 1 an 3 coroane 20 fileri
„ 1/2 „ 1 coroană 60 „
„ 1/4 „ „ 80 „
„ 1 lună „ 30 „

Pentru România și alte țări din Europa:
pe 1 an 6 franci
„ 1/2 „ 3 „

Pentru America:
pe 1 an 2 dolari
„ 1/2 „ 1 „

Banii sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

RĂVAȘ.

ODATĂ ȘI — AZI.

Am ajuns timpuri cam grele,
Timpuri din cele mai rele,
Timpuri foarte schimbătoare
Pentru noi înșelătoare.

Este drept ș'adevărat
Adevăr prea constatat,
Că azi „ciocoi“ pe lume
Mai mult rele fac, ca bune.

Nu-i parolă, nu-i credință,
Ci mai mult reaua voință,
Azi minciună înșălătură
Sunt tot fapte de bravură,
— La ciocoi.

Caracter, onestitate,
Așa ceva-i raritate
Ba, și adevăr, dreptate,
Astăzi sunt date în parte
— De cătră ciocoi.

Azi se nchină ei la bani
Și sunt mare șarlatani,
Nu, dreptatea, nici progresul,
Azi domnește interesul,
— La ciocoi.

Astăzi, p'a lor vorbă dată
Nu poți da nici o groșiță,
Fie de sus, ori de jos
Ei caută numai folos.

Ce-i în mână, nu-i minciună!
Asta-i la ei vorbă bună.
Cugetele lor s'ascunsă
Și de nime nepătrunsă.

Una, spun ei, și vorbesc
Dar' altă ce plănuesc...
Astăzi mai toate-s pe dos
Cum mai rău, și mai întors.

Ei vorbesc de zeitare
Răspândesc frățietate,
Libertate, egalitate.
Ba-ți vorbesc și dreptate,
Ș'apoi când te uiți la fapte
Afli că-'s vorbe deșarte,
— Dela ciocoi.

Azi onoare, caracter
Dreptate, și adevăr,
— La ei nu-i.

Aste calități cerești,
Sunt fantazii „ciocoiști“,
Crezământ nu le poți da
Măcar de s'ar și jura.

(Dognacska). Ioan Muntean Stingaciu,
econom.

Din Călnic.

În 5 Decembrie ar fi fost să ținem adunare în comuna Călnic din Caraș-Severin. Durere însă adunarea nu s'a putut ținea, fiindcă frații de acolo nu au căpătat îngăduială pentru adunare. Firește domni de acolo să tem de o adunare socialistă, la care noi de-a bună samă le vom spăla rușele (hainele) murdare. Despre murdăriile chinezilor de acolo ni-se scriu următoarele:

Unele foi nu de mult au scris, că în comuna noastră Călnic ar fost o răscoală. După foile acelea poporul din Călnic a alungat din sat comisiunea care adunare dările și de aceea fisolgăbirul a trimis gendarmii. Din toate acestea numai atâta-i adevărat, că perceptorul într'adevăr a venit în comuna

noastră, ca să încaseze restul dărilor de stat. Trebuie însă să însemnăm, că perceptorul nu este om din comuna noastră, este un străin, care n'are drept să adune dări dela noi. Și afară de aceea este știut, că acuma-i stare de ex-lex și dările nu sunt de a se plăti. Apoi trebuie să se știe, că acest perceptor în anul trecut s'a purtat așa de rău, încât poporul nu-l poate suferi. Vom aminti aici câteva becherii ale aceluși om de nimica și atunci lumea întreagă se va mira, că pentru-ce nu ia dat plata meritată, poporul de pe anul trecut.

Spre pildă în casa numărul 122 a prins doi saci cu fasole și lada de haine. Dar' nu s'a îndestulit cu atâta, ci a rupt lăcatul (zăvorul) ușei, deși n'a fost nime acasă. Nici în casa numărul 192 n'a fost nime acasă și totuși au dus de-acolo lada cu haine și toate le-a dus la casa comunală. Omul sërman, cui îi aparțineau acestea haine și-a căutat dreptatea, dar' niciiri n'a aflat. Din casa numărul 81 a dus lada de haine și o ferie de vinars, deși proprietarul acestor obiecte tocmai în aceea zi a plătit 40 coroane în dare. În casa 152 a voit să cumpere perceptorul o porție de fân. Văduva, a cui era fânul, n'a vrut să-l vîndă și de aceea nemernicul de perceptor a resfirat fânul în toate părțile. Din casa numărul 120 a dus o ladă în care erau 3 coroane. Când a dat lada înderept banii lipseau. Și încă multe am putea înșira din hojiile și nemerniciile acestui hoher de perceptor. Și cu toate acestea noi nici acum nu i-am făcut nimica, ci în pace l'am scos din comuna noastră. Fisolgăbirul după acestea îndată a trimis pe capul nostru 6 gendarmi, pe cari i-a ținut în sat timp de 14 zile. Poporul nostru a fost înțelept, s'a purtat cu pace, ca nu cumva să se arunce asupra lui aceste fere sëlbatice. Dar poporul este hotărît a nu mai răbda nici o nelegiuire. Mai ales din partea notarului nu. Notariul ăsta crede, că poporul este pentru el și el poate face, ce vrea. Ci-că nu el este sluga satului și a oamenilor, cari îl plătesc. Dacă nici notariul nu-și va îndeplini datoria noastră rămânem în pace, dar nu vom întârzia a-i arăta ușa și drumul pe care poate eși din sat.

Mai mulți frați din Călnic.

Bani nostri.

Vine perceptorul, sună doba și noi rămânem goi. Ce am avut s'a dus pe dare, pe porție. Și ce-i darea? După adevărat, darea este o sumă, ce o dăm pentru susținerea țerei, o sumă, din care tragem folos. Adecă așa ar fi după dreptate. Dar' ce se întâmplă? Noi cu greu, cu chin ne plătim porția, dar' cât — îi lumea noi muncitorii nu tragem nici un folos.

Pentru-ce?

Pentru-că darea vine în mâinile unor oameni fără suflet, cari nu să uită după aceea, ca noi muncitorii să tragem folos din dare.

Dar' se întâmplă și altele cu banii nostri. În săptămâna trecută un oficiant la ministerul de interne a furat din banii, ce au încurs, ca dări 105.009 de coroane.

Iată faptul:

Coloman Kádár, oficiant la ministerul de interne, a defraudat din banii statului aproape 105.009 coroane și toți banii i-a pierdut la cursele de cai. Văzând că nu mai e scăpare, s'a anunțat însuși prin o scrisoare, în care a mărturisit, că a furat banii țerei.

Defraudantul a fost imediat deținut și arestat. Coloman Kádár e de 45 ani, neînșurat, născut la Boița (com. Hunedoarei) din familie bună.

Asta-i soarta banilor nostri.

Alăturativă de socialdemocrație!

Mulți Români au aflat de bine să se facă socialdemocrați zicând:

Haide și frați într'o unire,
țara noastră 'n perire.
Aște ziduri și palate,
Unde zac miile de păcate,
haide-ți a le dărîma!...

Trebuie să se schimbe mersul lumii. Trebuie să facem egalitate. Alăturativă cu toții de „Adevărul“, căci din numărul abonenților stim, că oare câți-luptători adevărați avem. Dar Românilor nici nu le esplicăm asta. Stiu ei că:

Unde-i unul nu-i putere
la nevoi și la durere;
Unde-s doi puterea erește
și dușmanul nu sporește...

Veniți dară la socialdemocrație...

Pentru libertate.

Mai multe ori am scris despre apăsarea din Rusia. Am scris, că acolo nu-i libertate și dacă cineva își deschide gura spre a rosti adevărul, îndată îl pedepsesce aspru. Zilele acestea s'a judecat la tribunalul din Odessa, procesul intentat unui număr de revoluționari, în fruntea cărora era Leo Goldmann și 6 tovarăși, între cari și o fată. Aceștia întemeiaseră o foaie intitulată „Schintea“ prin care propagau principiile revoluționare, cu scop de a înlătura dinastia și a răsturna guvernul. Ei căutau a-si răspândi foaia mai ales printre studenți, lucrătorii industriași și poporul agricol. Înculpații au fost osîndiți la deportație în Siberia și muncă silnică pe viață în minele de-acolo.

O vorbă.

Isus Christos, pe care noi 'l ținem de cel dintău și cel mai adevărat socialdemocrat a răspândit aceleasi principii, ca și noi cerând, ca dreptate, egalitate și frățietate să domnească pe plaiurile lumii.

Isus Christos a fost cel dintăiu, care a zis, ca toți oamenii să fie deopotrivă, să nu fie desclînire între om nici în națiune, nici în lege, în nimic. Că doamne oare de vină-i neamțul, ungurul, jidanul, francezul sau țiganul, că s'a născut neamț, ungur, jidan, francez sau țigan. Oare om cu inimă dreaptă și adevărată, om care a pus lege pe devisa egalității, dreptății și a frăției, poate uri sau desprețui pe cineva numai pentru-că nu se ține de legea sau națiunea lui?

Și mai ales noi oameni necăjiți nu avem lipsă de frați fie aceia de ori și ce lege? Acestea le spunem acuma numai de aceea, ca să știe înainte lumea, că noi nici odată nu vom face desclînire între oameni țînăse de or ce lege! Noi nu ceartă ci pace vrem facem. Noi nu nemulțămire, ci îndestulare vrem să ajungem. Că vai doamne au oamenii nostri alte necazuri, nu politică. Iată perceptorul de dare, finanțul, gendarul, oamenii legii s'au făcut oaspeți zilnici în coliba plină de nevoi a Românului. Ți-ar scoate și bucătura din gură. Dare, dare și toaca stie ce nu cer dela tine.

Lucrui ziua întreagă, ca un dobitoc, seara vii acasă și în loc să te aștepte muerea și copiii cu vorbă bună, auzi plânsori, ceartă și vaete.

— Vai bărbate, ce o fi?

— Vai tătico ce să mînc?

Și apoi să nu ți se topească inima de durere. Muerea mînioasă, că iar n'af câștigat

destul pentru casă, își aruncă pe masă o bucată de mămăligă și ceapă. Hrănesc-te, mănăcă, că doară nu merită altceva acela, care o lucrat din zori de dimineață până seara târziu.

Nu te mânia pe muere, nu-i ea de vină. Pe urmă și ea e mâniașă, că n'are ce da copiilor, cari nu vreau să știe, că tata, care a asudat de dimineața până seara a căpătat numai 3—4 pițule! Nu. Nu muerea-i de vină. De vină-i lumea de azi, în care nu este dreptate, nu este egalitate.

Cel ce lucră n'are ce mânca, ear care din întâmplare s'a născut „domn“ trage cu pipa și trăeste cu colac alb din aceea ce ai lucrat tu, frate, cu sudoare amară.

Imprejurările acestea trebuie schimbate. **Egalitate** să fie! Dacă lucru eu, lucră și tu!

Dreptate să fie! Dacă 'ți fac lucru, dămi plată cinstită. Dacă pe tine te socotesce lumea de om, nici pe mine să nu me țină de dobitoc.

Frățietate să fie! Om ești tu, om să fii și eu. Frați să fim. Frați de cruce.

Acestea le vrem noi socialdemocrații.

Fentru drepturile omenești intrăm noi în luptă.

Celelalte popoare au înțeles, că luptă fără sânge, luptă adevărată ne trebuie: luptă pentru devisele socialdemocrațiilor și socialdemocrații s'au făcut.

Și noi Românii le-am priceput acestea: **punem jurământ sfânt pe socialdemocrație.**

Apostolul socialdemocrațiilor români e: **Adevărul.** Nu-l desprețuți! Luați-l în mână și răspândiți-l din răpuleri, căci răspândind **Adevărul** sămânța adevărului veți răspândi.

Iar dușmanii noștri, fariseii, cetind șirelele acestea, pună-și mâna pe inimă și mărturisască, că adevăr am vorbit.

Numai acel muncitor va putea înainta, care ceteste și învață.

Rușine, rușine!

În foile românești cetim următoarele șiruri: „**Indurați-vă spre săracii noștri.**

„Mila dată săracilor te curăță de păcate, îți câștigă îndurare și viață vecinică“.

Inscripția pe icoana Maicei Domnului, ce atârna de-asupra lădiței cu crucea săracilor, în localul „Reuniunii sodalilor rom. din Sibiu“.

În conformitate cu hotărîrea luată de subsemnatul „Despărțământ femeiesc întregitor al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“, alcătuit din femeile noastre, ce stau aproape de clasa meseriașilor noștri și cu scop de-a ajuta Reuniunea în afacerile ei, închinată binelui obștesc, apelăm la inimile generoase și le rugăm să binevoiască a dăruia bani, vestimente și alimente, ca să se împartă în ajunul Nașterii Domnului între săracii noștri (învățăcei, școlari, bărbați și femei, scăpătați).

Ne găsim în preajma zilelor, în cari săracul ca și bogatul caută să-și încălzească sufletul și corpul.

Cei pe cari Dumnezeu, povățuitorul a toate, V'a binecuvântat din belșugul său, dați puțință și celor lipsiți ca cel puțin în zilele de bucurie ale nașterii Mântuitorului nostru să se preamărească pe Creatorul și făptuirile sale.

Impărțirea darurilor se va face cu mare solemnitate sub binevoitorul protectorat al patroneselor despărțământului nostru, stimabilele doamne Minerva Dr. Brote, Ana Dr. Moga și Elisaveta Bugarsky.

Darurile benevole să se trimită la adresa „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“.

Lacrămile vărsate de săracii noștri servesc drept cea mai înaltă răsplătă pentru

toți aceia, cari posibilă ne fac împlinirea acestei datorințe bine plăcută și oamenilor și lui Dumnezeu.

Elisabeta Poponea, Ioan Apolzan,
presidentă. notar.

Președintele Reuniunii sodalilor:

Vic. Tordășian,
bărbat de încredere.

Cetind acestea rënduri ar trebui să ne întindem mâinile cu dor: să dăm cu stînga, să nu văză dreapta.

Dar' nu-i așa! Pumnii noștri să fac clește de necaz și din suflet, plini de amăreală strigăm:

— Rușine, rușine!

Cei-ce vor căpeta darurile cerșite de Tordășianu et comp., de-a bună samă vor fi muncitori, sau fiii muncitorilor. Viță de muncitori, cari lucrat-au în viața lor întreagă, ca alții să poată trăi liniștiți și în pompă. Și acum trebuie să vină Tordășianu et comp. să le cerșescă lor.

Rușine! Rușine!

Asta-i rușinea veacului. Cel-ce lucră, în loc să trăiască liniștit, trebuie să cerșescă. Rușine! Rușine!

Una la săptămână.

Judecătorul drept.

Un om sgârcit foc, pierdu odată o pungă cu 500 galbeni. Făcu svon în toate părțile, că cine îi va afla punga cu galbenii va căpeta 50 de galbeni dintr'însa.

La câteva zile veni omul cu punga aflată fără să se fi atins de bani.

Eată-ți punga, zise păgubașului, cu cincisute de galbeni, i-am aflat eu.

— Bine, zise păgubașul, și desfăcînd punga și numărîndu-și banii, zise cătră aflător: Ved că ți-ai luat partea ce ți-s'a căzut, că eu am perdut 550 de galbeni și aici mai sunt numai 500; deci poți merge!

Aflătorul neștiîndu-se vinovat tăgădui că și-ar fi luat partea lui din bani și astfel lucrul ajunsese înaintea judecătorului.

Ascultîndu-i pe amîndoi judele văzu gîndul rău al bogatului sgârcit și aduse următoarea judecată:

„Dumneata, — zise cătră aflător, — spui că nu te-ai atins de bani, de oare-ce punga era întreagă când i-ai predat-o; lasă dară punga aici și în 15 zile îți vei primi plata pentru-că ai aflat-o, — ori va veni după ea stăpînul ei ori ba.

„Ear' d-ta, fiind-că zici că ai perdut o pungă cu 550 galbeni, până-cînd în aceasta sunt numai 500 de galbeni, așteaptă până se va afla punga d-tale!“

CRONICA.

— Cătanele bătrâne, adecă acei feciori, cari și-au făcut serviciu militar activ de 3 respective 2 ani, vor fi eliberați cu ziua de 20 Decembrie n. din serviciu și se vor re'ntoarce la vetrele lor. În locul lor va fi chemată pe 4 Ianuarie sub drapel rezerva suplinitoare, după-cum am anunțat aceasta.

— Mare nenorocire de tren. Sâmbătă la 10 oare a. m., s'a întemplat o mare nefericire la stațiunea Hidegkut-Gyöngy din apropierea Budapestei. Trenul accelerat, ce plecase la Fiume, s'a ciocnit acolo cu un tren de marfă, din cauza, că șinele au fost fals strîmătate și astfel trenul accelerat a trecut pe șinele, unde se afla trenul de marfă. Ciocnirea a fost teribilă. Locomotivele s'au stricat. Un vagon de călători a străbătut în

vagonul-restaurant. Bucătarul Arpad Jahn a fost lovit cu mare putere în piept, strivindu-i-se coșul pieptului. Bucătarului suprem Rudolf Weber i-s'au frînt niște coaste. Fochistul Kalapács a ajuns sub vagonul de cărbuni și grămada de cărbuni l'a îngropat de viu. I-se vedea numai talpa cismeii, din care țîșnea sângele. Mașinistul Tarnay încă a fost grav rănit la cap. Peste tot nefericirea a avut 6 victime: un mort, 3 grav răniți și 2 ușor răniți. Cea mai mare parte din călători s'a re'tors la Budapesta împreună cu răniții.

— Hoțiile dela banca S. Venceslau din Praga. Mare senzație a produs la timpul său descoperirea hoțiilor urmate de mai mulți ani la banca „S. Venceslau“ din Praga. În urma cercetărilor, s'a aflat că la aceea bancă popii au furat banii mulți, cari la olaltă făceau 8 milioane coroane. Curtea cu jurați din Praga a dat Sâmbătă verdict afirmativ și tribunalul a judecat pe fostul președinte, părintele Drozd, la 7 ani temniță grea înăsprită la fiecare sfert de an cu o zi de post, pe fostul director Wenzel Kohout un' popă la 5 ani temniță înăsprită, pe fostul cassier Emanuil Herzik la 2 ani temniță grea înăsprită, la fiecare trei luni cu o zi de post, pe fostul contabil Fridirich Pikel, nder la 13 luni temniță grea înăsprit în fiecare lună cu 1 zi de post și pe toți la restituirea pagubelor. Așa-i asta dacă sfinții preoți fac bănci.

ATENT!

O nouă broșură am pus sub tipar.

SĂ FIE LUMINĂ

este titlul noii broșuri românești, apare în 5000 de exemplare.

Fraților răspândiți broșura: **SĂ FIE LUMINĂ!** Prețul 10 fileri.

La fiecare 100 de broșuri se dă un rabat de 15 procente.

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körut 18 sz.

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele mai bune haine vinete de lucrători: **REFORM** Hainele

acestea is pregătite din cea mai bună materie brută, cusute duplu și nu-și pierd culoarea, (bumbi patentati). Haine, mantile și

căpături de **REFORM** se capeta

numai la frabricanții

MAJO ET COMP.

Fabricanți de vestimente vinete de muncitori

Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis și franco. Corespondență românească.